

Mina barndomsminnen

Kyrkbåtsfärder och kyrkobesök

Under min barndom var folket i allmänhet mycket kyrksamt och hade vördnad för Guds ord och de heliga sakramenten. Det gick knappast någon söndag förbi under året utan att någon från Heden, som ligger drygt en mil från Särna kyrka, färdades dit på olika sätt. Sommartid gick det oftast sjövägen i roddbåtar – Limabåtar – tvåöringar, samt även någon gång en treöring, som fanns i byn då och ännu finns kvar, med årtalet 1861. Båtarna lastades med 10 å 12 personer om inte alla var fullväxta. När båten var fullastad, skulle den som satt i aktern såsom styrman samt vid behov öste vatten ur båten, nå vattenytan med fingerspetsarna, då han lade handen på båtens reling, så man fick nog lov att hålla sig tämligen lugn. När halva sträckan tillryggalagts, gjordes utbyte av roddare vid den så kallade Klockartallen, och mest anlitade landningsplatsen var vid Skrikheden, c:a en kilometer norr om Särna kyrkoby.

Framme i byn skulle vanligen toalett göras innan folket gick till kyrkan. Den gjordes i en gammal lada intill landsvägen bakom hemmansägaren Näs Jon Jannessons gård, sedan Näs Halvar Jonssons gård. Ladan kallades därför "Hedebornas lada", men den hörde ju gården till. Toaletten bestod däri att någon i laget hade en mässingskam och dito dosa med spegel i, med vars hjälp håret omsorgsfullt slätades. Ur de medhavda, vackert sirliga s. k. klädaskarna framtogs för kvinnorna de svarta sidenhuvuddukarna samt svarta förkläden, som de klädde sig i, för männen vita mjuka skjortbröst med spetsar. Psalmböckerna tog männen i rockfickan, men gummorna lindade in sina i vita därtill särskilt avsedda dukar och tog dem under vänstra armen då det bar iväg till kyrkan, som ofta var fullsatt när gudstjänsten började kl. 10.

Sommartid var 3:e böndagen den flitigast besökta gudstjänstdagen. Det var i juli månad, och alla som kunde komma ifrån infunno sig i kyrkan. De kom från de skilda hörnen i den vidsträckt Särna socken, ända från Gördalen, Mörkret och Storbäcken, ja t.o.m. från Drevdalen, 2 ½ mil västerut från Idre, vilken på den tiden tillhörde Särna församling. Alla måste då till fots taga sig fram på de besvärliga skogsstigarna. Det blev skrift- och nattvardsgång. Kl. halv 10 började skriftermålet och kl. 10 högmässogudstjänsten av den värdige kyrkoherden C. G. Godenius, som var en helhjärtad ordets förkunnare, vars ordflöde aldrig tycktes sina ut. Han predikade inför andäktigt gripna åhörare, om sommarens fågring och markens gröda – då var han riktigt i sitt esse. Som avslutning till högmässan på predikstolen läste han Israel Kolmodins vackra sommarpsalm "Den blomstertid nu kommer med lust och fågring stor". Efter högmässan följde nattvardsgången, då altarringen blev fullbelagd både två och tre omgångar av andäktigt knäböjande nattvardsgäster. Allt hade en allvarsmätad prägel, och kyrkovärdarna, som då var häradsdomaren Tysk Halvar Ersson och hemmansägaren Näs Jon Jannesson, båda från kyrkbyn, och båda värdiga representanter för den gamla redbara bondestammen, måste bära fram vin i tennstopen och oblater på silverfaten, i flera omgångar innan det räckte, och församlingen sjöng långa psalmer under det högtidligheten pågick. När allt avslutats i kyrkan gick man till Skrikheden igen, där båtarna var, men det kunde dröja timmar innan alla samlats och återfärden anträdde. De sist anlända hade merendels köpt några 25-öres vetelimpor i Håll Anders Olssons eller i fru Lisa Anderssons kafé, och brödet fördelades samvetsgrant och med ganska god aptit förtärdes limporna, så man orkade komma hem till Heden igen.

Särnaheden i juni 1948

Busk Jonas Jönsson.